

IN SEIZOENEN

Judith Visser

In seizoenen

the house of books

© Judith Visser, 2016
© The House of Books, Amsterdam 2016
Omslagontwerp: Bloemendaal en Dekkers, Amsterdam
Foto auteur: © Annett Holland
Typografie: Crius Group, Hulshout

ISBN 978 90 443 4750 0
ISBN 978 90 443 4751 7 (e-book)
NUR 301

www.thehouseofbooks.com
www.overamstel.com
www.judithvisser.nl

OVERAMSTEL

uitgevers

The House of Books is een imprint van Overamstel uitgevers bv

Alle rechten voorbehouden.

Niets uit deze uitgave mag worden veeelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor mijn moeder,
die bij de eekhoorns is.

Sail on, silver girl
Sail on by
Your time has come to shine
All your dreams are on their way

'Bridge over Troubled Water', Simon & Garfunkel

28 februari 2013

David

HIEP HIEP HOERA, ANNABEL 60 JAAR! prijkte er met gouden glitterletters op een groot spandoek achter de band. De uitbundige viering van mijn moeders verjaardag was een succes, precies zoals ik had gepland. In de tot partytent omgebouwde tuin sloegen de feestgangers met smaak hun drankjes achterover, lachten, en swingden op de vrolijke countrymuziek van de Dolly Parton tributeact.

Toch besloep het gevoel dat deze avond niet klopte me als een roofdier. Het loerde naar me vanuit de bosjes, maar schoot weg zodra ik het in de ogen wilde kijken. De champagne leek op borrelende pis in een glaasje. Zweet plakte in mijn oksels. Mijn deftige, zwarte pak oogde misplaatst in vergelijking met de feestelijke kleding van de gasten. En wat te denken van de plotselinge afwezigheid van mijn moeder zelf? Of van het spandoek dat in de rechterbovenhoek ineens losliet en om flapte, zodat er nog slechts *HIEP HIEP HOERA, ANNABEL* stond?

Door de feestende menigte kwam Adriaan met grote stappen op me af. Ook hij was gekleed in een donker pak. Hij zei: 'Ik begrijp werkelijk niet hoe jij feest kunt vieren, David.'

Vragend keek ik mijn oom aan. 'Waarom niet?'

'Moet je dat echt vragen? Ben je dan niet ontzettend boos, net als ik?'

'Boos? Op wie?'

'Nou, wat dacht je bijvoorbeeld van de Daniël den Hoed-kliniek.'

Ben je niet vreselijk nijdig op die gynaecologe, op haar laksheid, die kille zakelijkheid?’

Ik staaarde hem aan. Onder zijn dikke wenkbrauwen hadden zijn ogen dezelfde groene kleur als die van mijn moeder. Er lag een verdrietige blik in. Ik schudde mijn hoofd, dit was niet het juiste moment. Het was feest. Mijn moeder was jarig. Zestig! Een mijlpaal.

Dat moesten we vieren.

‘Ik moet het spandoek recht hangen,’ mompelde ik, en liep langs hem heen.

Maar Adriaan legde zijn hand op mijn arm en zei: ‘Behalve boos probeer ik ook dankbaar te zijn, David.’

Ik trok mijn arm los, maar het was al te laat: hij had me te pakken en sleurde me terug in een realiteit die ik de rug had toegekeerd.

De muziek stierf weg.

Mijn oren suisden.

‘Dankbaar?’ hoorde ik mezelf vragen.

‘Ja. Ik ben dankbaar dat Annabel zo moedig was. Dat ze zo gevochten heeft. Ik ben enorm trots op mijn zusje.’

Nee. Ik schudde mijn hoofd. We gingen het hier niet over hebben. Ik zou zijn woorden en de stemmige kleding die we beiden droegen niet écht betekenis laten krijgen.

‘David?’ klonk het zachtjes achter me.

Langzaam draaide ik me om.

Het was mijn moeder. Met grote ogen keek ze me aan. Haar gezicht was wit weggetrokken. ‘David...’ prevelde ze weer.

‘Dáár ben je.’ Terwijl ik het zei, glipte het champagneglas uit mijn handen en landde met een dof plofje op de witte kunststofvloer van de partytent. Ik liet het liggen en greep mijn moeders hand. ‘Wat is er?’

‘Ze...’ Wankelend bracht ze haar bleke lippen bij mijn oor. Ze droeg de mooie, groene jurk die ze twee jaar geleden van Josefen en mij voor haar verjaardag had gekregen. ‘Ze... Ze zeggen dat...’

Ik sloeg mijn arm om haar heen en hield haar overeind. ‘Wat? Wat zeggen ze?’

Adriaan tuurde hoofdschuddend naar de grond alsof hij het antwoord al wist.

Aan de andere kant van de tent liet 'Dolly' haar microfoon zakken. De bandleden legden hun instrumenten neer, het feestgedruis verstomde.

'Ze zeggen... 'Mijn moeders koude adem blies langs mijn wang. Haar opengesperde ogen blonken van angst. 'Ze zeggen... Dat ik dood ben!'

De mensen om ons heen barstten los in een druk gefluister. Sommigen wezen naar mijn moeder. Adriaan veegde een traan van zijn wang. Een volgende traan landde in zijn korte, grijze baard.

'Ze zeggen het echt, David.' Mijn moeders stem trilde. 'Ik heb het zelf gehoord. Maar... Maar dat kan toch niet waar zijn?'

'Nee.' Ik verhief mijn stem, zodat iedereen het kon horen, en zei: 'Nee, dat is absoluut niet waar.'

Even keken mijn moeder en ik elkaar aan, bevroren in het moment.

Toen vlogen mijn ogen open.

Ik lag in bed.

Mijn rug plakte aan het klamme laken.

Woensdag 15 februari 2012

‘Ik ga morgen wél met je mee, mam,’ had ik gezegd. Hoe kon ze ineens denken dat ze prima zonder mij naar haar afspraak in de Daniël den Hoed-kliniek kon gaan? ‘Ik heb er speciaal een opdracht voor verzet. Dit laat ik jou toch niet alleen doen?’

Aan de andere kant van de telefoon had ze, net iets te luchtig, geantwoord: ‘Ach, je had toch geen vrij hoeven nemen, David? Er is vast niets aan de hand.’

Nee, natuurlijk was er niets aan de hand. Dat wist ik ook wel. En als er wél iets mis bleek, zou het na een operatie weer goed komen. Zo ging het al vijf jaar, dat zou nu heus niet ineens veranderen.

‘En toch ga ik mee,’ had ik gezegd.

Ze leek op Rizzo. Uit *Grease*. Toen ik op mijn achtste de film voor het eerst zag, had ik opgetogen van mijn moeder naar de *pink lady* op de televisie gewezen. ‘Dat ben jij!’

Mijn moeder had haar hoofd geschud, maar toen ze de donkerbruine krullen en vrijmoedige lach van Rizzo nog eens goed in zich opnam, gaf ze geamuseerd toe: ‘Misschien heb ik er inderdaad wel wat van weg.’

We waren nu ruim vijftientig jaar verder, maar terwijl ik in de liftspiegel van de Daniël naar mijn moeder staarde, zag ik dat ze er nog steeds op leek.

Ze ving mijn blik op. Onze reflecties glimlachten naar elkaar.

De lach kwam bij ons allebei niet verder dan onze lippen.

Onder haar ogen lag dezelfde schaduw als onder de mijne, grauwe souvenirs van een slapeloze nacht. Zwijgend stonden we naast elkaar in de zoemende, benauwde ruimte.

Toen kwam de lift met een schokje tot stilstand.

Langzaam schoven de deuren open en liepen mijn moeder en ik de lange, grijskleurige gang op. Het geluid van onze voetstappen was als tromgeroffel voor het naderende moment van de waarheid. Vanuit mijn ooghoek bekeek ik mijn moeder, die vandaag haar best gedaan leek te hebben de Rizzo-gelijkenis eer aan te doen: boven haar rok droeg ze een zwarte blouse met een v-hals en om haar nek had ze een rood sjaaltje geknoopt. Ze leek veel jonger dan de achtenvijftig jaren die ze telde, en hoe dichterbij we de Gynaecologie-afdeling naderden, hoe fierder ze haar kin in de lucht stak: alsof ook zij elk moment via de regenpijp uit het raam naar beneden kon klauteren, om net als in de film met fonkelende ogen haar leven op te eisen.

We zaten zwijgend in de lege wachtruimte. De afgelopen jaren waren we er regelmatig geweest, maar vandaag voelden de crèmekleurige wanden om ons heen anders aan. De muren leken iedereen die zich ertussen bevond te kunnen vermorzelen. Hoe ernstig alle voorgaande ingrepen voor haar ook geweest waren, plotseling leken het kleine hindernissen die ze, sierlijk als een springpony, met een paar lenige sprongen overwonnen had. Nooit hadden we ons écht bedreigd gevoeld.

Maar nu...

In 2007 was er vulvakanker bij haar ontdekt. Een grote schrik, maar de tumor werd met ruime marges verwijderd en dat was dat. Dat het venijnige ding in de jaren daarna twee keer opnieuw opdook was ook geen ramp: beide keren werd hij gewoon weer weggehaald. Om verspreiding van de kanker door haar lichaam te voorkomen, werden tevens de poortwachterklieren in haar liezen verwijderd. Dan

hoefde mijn moeder zich dáár in elk geval geen zorgen om te maken, werd haar verteld.

Maar vorige maand voelde ze een knobbel in haar rechterlies.

Een knobbel die gevaarlijk bleek en die noopte tot een CT-scan om vast te stellen of haar nog meer ellende te wachten stond.

Vandaag kregen we de uitslag van die scan, en hoe langer we naar de dichte deur van de spreekkamer staarden, hoe trager de klok erboven leek te tikken.

‘Pepermuntje?’ Mijn moeder hield me een aangebroken rolletje King voor.

Ik knikte.

Ook zij stak er een in haar mond; haar wangen trokken naar binnen terwijl ze op het snoepje zoog.

‘Wat nou als ze iets gevonden hebben met die scan, David?’ had ze in de auto op weg hiernaartoe gevraagd.

‘Dat is niet zo,’ had ik geantwoord. ‘En als het toch zo is, zijn we er op tijd bij. Je gaat toch niet voor niets elke drie maanden op controle? Als je iets hebt, kan het er nooit heel lang zitten.’

Maar we wisten dat die theorie onzin was. Mijn moeders zogenaamde controles waren altijd oppervlakkig geweest: beperkt tot wat er met het blote oog zichtbaar was. De gynaecoloog had onmogelijk kunnen zien wat er dieper in haar lichaam aan de hand was en of er wellicht haaien zwommen in de schijnbaar kalme zee.

Wat als de knobbel in haar lies een rugvin bleek die waarschuwend boven het water uitstak, vlak voordat de aanval begon?

‘Zo, mevrouw Wismar.’ Dokter Oevers keek mijn moeder vanachter haar hoekige bril ernstig aan. Haar handen lagen in elkaar gevouwen op haar bureau. ‘U bent hier voor de uitslag van de scan.’

‘Ja.’ Mijn moeder klonk rustig, beheerst. Rizzo op haar best.

Maar vanuit mijn ooghoek zag ik haar vingers aan het hengsel van de tas op haar schoot friemelen.

Ik legde mijn hand op die van haar. We zouden horen dat alles

goed kwam. Dat er behalve de knobbel niets aan de hand was, dat onze zorgen onnodig waren geweest.

Met samengeknepen ogen las dokter Oevers iets op haar computerscherm. Ik keek naar haar gezicht. Ze wist ongetwijfeld allang welk nieuws ze ons ging brengen.

Was ze tijd aan het rekken?

Met een krak beet ik mijn pepermuntje stuk.

De arts schraapte haar keel. ‘Mevrouw Wismar, tot mijn spijt moet ik u vertellen dat er via de scan uitzaaiingen zijn ontdekt bij uw bekken en in uw oksel.’

Ook mijn moeders pepermuntje brak in splinters.

‘Uitzaaiingen?’ Ik spugde het lelijke woord uit. Dit kon niet kloppen. Dokter Oevers had het niet goed gelezen.

‘De ziekte heeft zich verspreid. U weet wat dit voor u betekent, mevrouw Wismar?’

Mijn moeder knikte bleek. Ik voelde haar hand trillen onder die van mij.

‘Dit houdt in dat er helaas geen behandeling meer mogelijk is voor u,’ ging dokter Oevers verder.

Ook ik trilde nu.

‘Ik kan me voorstellen dat dit een grote schok is.’ Dokter Oevers schoof haar bril omhoog. ‘Zoals u weet had ik dit zelf niet verwacht.’

‘U zegt...’ Ik slikte. ‘U zegt dat er geen behandeling meer mogelijk is. Maar wat dan wel? Wat gaat er nu dan gebeuren?’

‘Uw moeder wordt niet meer beter.’

Ik staaarde haar aan. Haar bewering gonsde in mijn oren en ik schudde mijn hoofd om de leugen te verjagen. Mijn moeder werd wél beter. Dit hele gesprek was een misverstand. En om dat te bewijzen zou ik nu de allerergste vraag stellen die ik maar kon bedenken, zodat het volgende antwoord mee zou vallen en het allemaal toch minder erg was dan het nu leek. Ik haalde diep adem, verstevigde mijn grip op mijn moeders bevende hand, en zei: ‘Maar u bedoelt vast niet dat we nu in jaren moeten gaan denken, of iets dergelijks.’

Dokter Oevers schudde haar hoofd.

Och, hemel, nee, zou ze zeggen. Nee, nee, zo erg is het nu ook weer niet.

Afwachtend keek ik haar aan.

‘Nee,’ zei ze inderdaad.

Ik blies mijn adem uit. Zie je wel. Als we nu gewoon even rustig...

‘Jullie moeten eerder in maanden gaan denken. Hooguit in seizoenen.’

‘Wat?’ Ik knipperde met mijn ogen. ‘Wat zegt u?’

Mijn moeders gezicht was zo wit als de overjas van de dokter. Ze opende haar mond om iets te zeggen, maar er kwam geen geluid uit.

‘U zult tijd nodig hebben om dit nieuws te verwerken, mevrouw Wismar, en...’

‘U vergist zich.’ Ik sloeg met mijn vlakke hand op het bureau. ‘Deze diagnose klopt niet.’

Dokter Oevers deinsde achteruit. ‘Meneer Wismar, ik begrijp dat u...’

‘Ziet u dan zelf niet dat dit helemaal niet kan? Mijn moeder komt al jarenlang elke drie maanden bij u op controle, hoe kunnen er dan nu ineens allemaal uitzaaiingen zijn? En dan zegt u ook nog dat ze... In seizoenen...’ Ik schudde mijn hoofd. ‘Nee, echt niet. Dat kan niet.’

‘Zoals ik al zei, hadden wij dit ook niet verwacht.’ De stem van dokter Oevers klonk rustig, alsof ze niet zojuist een doodvonnis had uitgesproken. ‘Helemaal niet aangezien de poortwachterklieren verwijderd zijn. Maar van een kwaadaardige tumor kunnen altijd cellen losraken. Die kankercellen kunnen dan via het bloed of de lymfe ergens anders in het lichaam terechtkomen en ook daar uitgroeien tot gezwellen, en dat is nu helaas het geval.’

‘Maar die kwaadaardige tumor waar u het over heeft is toch telkens weggehaald?’ Er moest een manier zijn om haar te doen inzien dat

wat ze zei niet logisch was. ‘En de uitslag van de controles was steeds goed!’

‘Tja, er blijft natuurlijk altijd een risico.’ Vanachter haar brillenglazen keek ze me geduldig aan, alsof ze iets aan een kleuter uitlegde in plaats van aan een man van vierendertig. ‘En de controles verliepen geheel volgens het protocol. Wij konden niet weten dat de ziekte zich verderop aan het uitbreiden was.’

‘Dat had u wél kunnen weten.’ Weer sloeg ik op tafel, nu met mijn vuist. ‘Als u bijvoorbeeld eens een scan had laten uitvoeren. Of een bloedonderzoek. Dat is na 2007 nooit meer gedaan, terwijl wij er verdomme op vertrouwden dat jullie wisten wat jullie deden.’

‘Meneer Wismar, ik verzeker u...’

‘Vogel. Mijn achternaam is Vogel.’ Ik schoof mijn stoel dicht naar mijn moeder toe en sloeg mijn arm om haar heen. Ze had nog niets gezegd. Haar mond was een dunne, trillende streep.

‘Meneer Vogel, blijft u alstublieft rustig.’ Dokter Oevers wendde zich tot mijn moeder, en zei: ‘Mevrouw Wismar, het plan is om de knobbel in uw lies te bestralen om hem iets te verkleinen en zo de rest van uw leven draaglijker te maken.’

De rest van uw leven. Dit gesprek werd steeds absurder. Besefte dit mens wel wat ze allemaal zei? *Seizoenen. Draaglijker.*

Mijn moeder slikte.

Zachtjes wreef ik over haar rug. Ze moest weten dat dit goed ging komen.

‘Bent u getrouwd?’ vroeg dokter Oevers haar. ‘Het kan voor uw echtgenoot fijn zijn om eens te praten met...’

‘Mijn ouders zijn gescheiden,’ viel ik uit. Jezus, wat een arts. Ze wist werkelijk helemaal niets van haar patiënten af. In haar ogen was mijn moeder slechts een klinisch dossier in plaats van een persoon. In plaats van een moeder.

‘O, ja,’ zei ze, ‘nu weet ik het inderdaad weer. Nou, goed, ik kan me zo voorstellen dat dit nieuws even moet bezinken, maar als u daarna...’

Mijn moeder stond trillend op uit haar stoel en schudde dokter Oevers de hand. ‘Bedankt.’

Ook ik kwam overeind.

We liepen de spreekkamer uit.

Eenmaal op de gang sloeg mijn moeder haar jas over haar schouders, liep met grote stappen terug naar de lift en zei: ‘Ik wil een second opinion.’

***

Ik wachtte met het starten van de motor. We konden toch niet zomaar weggrijden en opgaan in het Rotterdamse verkeer? Niets was meer hoe het hoorde te zijn.

Uitbehandeld, waar sloeg dat op? Zoiets overkwam ons niet.

‘Ik meen het, hoor.’ Mijn moeders stem beefde en haar knieën trilden alsof we over keien reden. ‘Ik ga voor een second opinion. Ik ga niet bij de pakken neerzitten.’

‘Nee, natuurlijk niet.’ Ik sprak veel luider dan nodig was in de kleine, stille ruimte van mijn auto. Het was de enige manier om de echo van dokter Oevers’ woorden in mijn hoofd te overstemmen. Wat nou, seizoenen? Niets seizoenen! Mijn moeder was pas achtenvijftig en ze zou nog tientallen jaren meegaan, we zouden die klotekliniek hier keihard uitlachen. Ze probeerden mijn moeder als een hopeloos geval te bestempelen, alleen maar vanwege een paar plekje in haar bekken en oksel. *Seizoenen*. Nou, mooi niet. Dan hadden ze aan ons toch echt de verkeerde.

‘Ik ga naar België,’ zei ze. ‘De vader van een van mijn klanten kreeg ook te horen dat hij opgegeven was, maar in Leuven wilden de artsen nog wél proberen om hem beter te maken. Met gunstige vooruitzichten.’

‘Dan moeten we daar zo gauw mogelijk naartoe.’

Mijn moeder knikte. Toen graaide ze in haar tas en viste haar ouderwetse, blauwe mobieltje eruit. ‘Ik moet nu eerst Adriaan bellen,

dat heb ik beloofd. Hij zit te wachten op nieuws.’

Ook ik pakte mijn telefoon, en terwijl mijn moeder haar broer probeerde te bereiken, begon ik aan een sms naar Josefien. Op dit tijdstip stond ze nog voor de klas, maar ze zou haar telefoon in de gaten houden. Mijn vingers hingen stil boven mijn iPhone. Hoe kon ik dit vreselijke nieuws in zo’n korte tekst onder woorden brengen?

‘Hoi, Adriaan,’ klonk het beverig naast me. ‘Het...’

Zachtjes legde ik mijn hand op haar schouder.

‘Het... is...’ Ze slikte, veegde een traan van haar wang. Meer tranen volgden, en alsof hiermee ook haar krachtige houding van een paar minuten geleden wegvloede, gaf ze de situatie voor het eerst toe. ‘Het is helemaal mis.’

***

Ik parkeerde mijn auto voor de vertrouwde woning op de Charloisse Lagedijk waar ik was opgegroeid. Het huis dat mijn ouders in de jaren zeventig samen hadden gekocht en waar mijn vader tot mijn vijfde ook had gewoond. Daarna waren mijn moeder en ik er blijven wonen tot ik op kamers ging. Hier maakte mijn moeder al meer dan dertig jaar klanten blij door in het atelier onder haar huis prachtige keramieken replica’s van hun huisdieren te maken. En dat zou ze blijven doen. Alles ging namelijk goed komen. Het ziekenhuis in België zou de loopplank worden over een moeras dat haar níét zou verzwelgen. Ze zou veilig aankomen aan de andere kant, in Leuven, en daar beter worden.

We stapten uit de auto en mijn moeder liep rechtstreeks naar het geitenveldje in de tuin. Meteen kwam Edelweiss aangetrippeld en ze streelde het diertje over zijn bruine kop. Bibberige wolkjes winteradem kwamen uit haar mond. Verderop in de speelweide keek Liesl vanaf haar klimrek nieuwsgierig toe, en huppelde toen ook op mijn moeder af.

Ik ging er niet bij staan, maar liep naar de voordeur.

Mijn moeder had dit moment nodig om even op adem te komen. Om even alleen te zijn met twee onschuldige wezens die geen idee hadden wat uitzaaiingen waren.

Zwijgend zaten we op de bank, waar mijn moeder staaarde naar het theeglas dat ik voor haar had neergezet. De drie suikerklontjes waren uiteengevallen tot een wit laagje op de bodem. Ik wist dat ze de thee zou laten staan, zoals ze ook de post op de deurmat had laten liggen. Ze was eroverheen gelopen zonder er zelfs maar naar te kijken. Ik had de enveloppen en folders opgeraapt en ze op het kastje in de gang gelegd. Maar het was, net als het theezetten, slechts een leeg gebaar geweest. De brieven, nota's en reclamefolders waren zaken uit een andere wereld, die zich moesten schamen voor hun onbenulligheid.

We zaten naast elkaar, op dezelfde plek waar ik haar vroeger vertelde hoe mijn dag op school geweest was. Waar ze de foto's bekeek die ik had gemaakt, en me geloofde toen ik zei van fotografie later mijn beroep te zullen maken. Terwijl de jongens uit mijn klas klaagden over hun ouders, die bemoeizuchtig waren, te streng of juist ongeïnteresseerd, de vader een ouwe lul die nergens wat van snapte, de moeder een irritant zeikmens, had ik als tiener beseft dat ik het goed had thuis. Ook zonder vader. Die zag ik immers in de vakanties, en mijn moeder zorgde dat ik mijn opa vaak zag om me een vaderfiguur te bieden. Ze had altijd alles onder controle gehad. Dat zou nu niet anders zijn.

Vandaag was de schok nog groot. Vandaag zag ze het misschien nog niet.

Maar ik wist het.

Dit ging gewoon goed komen.

Toen de luide *dingdong* van de deurbel schalde, leek mijn moeder het niet te horen. Nog steeds staaarde ze met rode ogen in haar thee.

Ik stond op en liep de gang in om de ongevraagde bezoeker af te poeieren. Adriaan kon het nog niet zijn, helemaal vanuit Noord-Brabant. En Josefien zou pas na haar werk hiernaartoe komen. Ik

opende de voordeur, met een afwerende uitdrukking op mijn gezicht, maar knipperde toen.

Het was wél Adriaan.

Hij drukte een stevige hand op mijn schouder. ‘Knul. Gaat het een beetje?’

Ik slikte.

‘Het is moeilijk,’ zei hij begrijpend. Zijn stem klonk schor. Hij keek langs me heen. ‘Is ze binnen?’

Ik deed een stap opzij om hem binnen te laten, maar toen ik me omdraaide zag ik mijn moeder in de deuropening van de gang staan. Ze leunde tegen het kozijn.

Adriaan liep met grote stappen op haar af en sloeg zijn armen om haar heen. ‘Zusje...’

Ze klampte zich aan hem vast.

Haar schouders schokten.

‘Ik wil een second opinion, Adriaan,’ zei mijn moeder. Ze sprak snel, alsof dokter Oevers een zandloper had omgekeerd en er geen tijd meer te verspillen was.

‘En die krijg je.’ Mijn oom schoof naar voren zodat hij op het puntje van de bank zat. Zijn vingers trommelden op zijn knieën. Onder zijn grijze wenkbrauwen waren zijn ogen scherp en gefocust. ‘Dat gaan we meteen regelen.’

‘Er is een ziekenhuis in België waar mensen terecht kunnen die in Nederland uitbehandeld zijn.’

Adriaan pakte zijn bruinleren aktetas van de grond en haalde er een notitieblok uit. Hij klikte zijn balpen aan, het snelle, gedreven gebaar van de journalist die hij altijd was geweest, en vroeg: ‘Wat is de naam van dat ziekenhuis?’

‘Het Universitair Ziekenhuis Leuven.’ Langzaam kreeg haar gezicht weer wat kleur.

Mijn oom pakte zijn smartphone erbij en toetste iets in. Een paar seconden later had hij al iemand aan de lijn. Terwijl mijn moeder en

ik toekeken, sprak Adriaan met het ziekenhuis en maakte hij aantekeningen.

Ik hield mijn adem in.

Adriaan drukte zijn pen uit, legde zijn telefoon neer en keek mijn moeder aan. 'Overmorgen kun je er al terecht.'

Ik liep met mijn oom mee naar de voordeur, waar hij me ernstig aankeek en vroeg: 'Ga jij vrijdag met haar mee, naar België?'

'Ja, natuurlijk.'

'Goed zo.' Hij knoopte zijn jas dicht. 'Er is natuurlijk nog steeds een kans dat je moeder ook in Leuven slecht nieuws krijgt, David. Het is belangrijk dat ze die klap niet in haar eentje hoeft op te vangen. Als jij niet kon, zou ik zelf met haar meegaan.'

Ik knikte.

Adriaan stapte de kou in en zei: 'Ik bel je moeder morgen weer. Houd jij mij vrijdag op de hoogte?'

'Dat zal ik doen.' Ik liep met hem mee naar het hekje, waar ik wachtte tot hij in zijn auto was gestapt en wegreed. De kille lucht prikte door de vezels van mijn sweatshirt, maar toen ik me wilde omdraaien om het huis weer in te lopen, kwam in de verte Josefiens zwarte Golf de dijk op rijden. Ik keek toe hoe ze haar auto parkeerde op de plek waar Adriaan had gestaan en hoe ze, gehuld in haar lange, grijze winterjas, uitstapte.

Ik liep haar tegemoet.

Mijn vrouw zou haar armen om me heen slaan, met haar vingers door mijn haar woelen en me toefluisteren dat ik er niet alleen voor stond. Dat alles goed kwam.

Ook ik had het nodig om die woorden te horen.

'Hoi,' zei ze.

'Hoi.' Ik boog me naar haar toe om haar te kussen.

Josefien dook opzij en mijn lippen schampten haar wang. 'Wat een vreselijk bericht, zeg. Arme Annabel.'